Prof. Marcel Lapteş

UN SAT ISTORIC: ZLAŞTI – HUNEDOARA
(MONOGRAFIE)

Există în lumea satului personalităţi despre care comunitatea îşi aduce aminte, întotdeauna, cu mândrie şi demnitate ca fiind reprezentanţi ai istoriei şi culturii unui timp rural, al veşniciei sale, reprezentativ într-o anumită zonă etnofolclorică.

Unul dintre aceştia este **Nicolae M. Isac**, adevărat cronicar al satului hunedorean, culegător de folclor şi editor de revistă etnografică dar mai ales iubitor profund al culturii populare prin creaţiile sale poetice. Pe scurt, iată cine a fost Nicolae M. Isac. S-a născut la 24 septembrie 1909 la **Zlaşti** unde urmează şcoala primară iar apoi cursurile gimnaziale la Hunedoara. Îndrăgostit de folclor culege, de timpuriu, creaţii artistice literare din eposul folcloric pe care le trimite unor periodice de profil. Debutează în 1928 la revista **Lumina satelor** apărută la Sibiu. Înfiinţează revista lunară de „folclor şi muzică populară" semnificativ intitulată „Hunedoara noastră" care va apărea din mai 1942 până în aceeaşi lună a anului 1944. Revista publica „doine, cântece, strigături" alături de bocete, descântece, credinţe, vrăji şi poveşti, multe în grai hunedorean. A participat la festivaluri judeţene şi naţionale de folclor literar unde a primit numeroase distincţii. În calitate de membru fondator al Cenaclului Folcloric **Mioriţa** al poeţilor populari hunedoreni, al cărui preşedinte a fost până la moartea sa, a stimulat cu mare dăruire munca creatoare a artiştilor populari. S-a stins din viaţă în anul 1988 lăsând în urmă o bogată activitate culturală. A colaborat la publicaţiile **Foaie interesantă**, **Gazeta Hunedoarei**, **Foaia noastră**, **Foaia poporului**, **Gazeta Transilvaniei**, **Gura Satului**, **Horea**, **Hunedoreanul**, **Izvoraşul**, **Lancea**, **Luceafărul Literar**, **Libertatea**, **Lumea şi Ţara**, **Lumina Satelor**, **Noutatea**, **Poporul Român**, **Satul**, **Solia Dreptăţii**, **Telegraful Român**, **Tribuna Pentru Popor**, **Voinţa Banatului**, **Zorile Romanaţilor**. Autor al unor lucrări publicate: **Du-te, soare-n asfinţit** (Folclor, Editura Noastră, Bucureşti), **Bădişor cu coasa lată** (Folclor, Editura Noastră, Bucureşti), **Hai mândruţă-n Hunedoara** (Editura Noastră, Bucureşti), **La Dochia-n făgădău** (Cântece, doine şi strigături, Editura Noastră, Bucureşti) precum şi lucrări în volum: **Patriei, din toată inima** (Editura C.C.P. Deva, 1982), **Florile pământului** (Editura C.J.C.P.C.T. Hunedoara, Deva, 2002).

Lucrarea de faţă pe care o prezentăm **Un sat istoric: Zlaşti – Hunedoara** este o monografie sătească, a fost concepută în timpul vieţii folcloristului care a adunat cu migală o bogată informaţie etnofolclorică din **satul Zlaşti**, poartă a Ţinutului Pădurenilor pe care nu a avut fericirea să o publice când era în viaţă. Dar iată că, după moartea sa, rudele având sprijinul material al unei mare iubitoare de folclor, Carmen Hărău, deputat în Parlamentul ţării, şi-au făcut o datorie de credinţă făcând posibilă apariţia acestei cărţi a folcloristului Nicolae M. Isac.

Monografia se înscrie în valoroasa tradiţie a folcloriştilor români de realizare a lucrărilor complexe de cultură populară ca o carte veşnic deschisă a identităţii noastre spirituale „care să cuprindă viaţa religioasă, mitologia şi ştiinţa populară, magia, arta populară, portul, creaţiile literare, muzicale, coregrafice, riturile, ceremoniile, stadiul de ansamblu al vieţii economice" după cum arăta **Dimitrie Gusti**, fondatorul Şcolii româneşti de sociologie (în Îndrumări pentru monografiile sociale, Bucureşti, 1940, p. 16).

Structurată pe capitolele importante din viaţa satului Zlaşti: **Aşezarea**, **Istorie şi arheologie**, **Partea fizico-geografică**, **Populaţia**, **Economia**, **Viaţa materială şi spirituală**, **Port, arhitectură, limbă, obiceiuri, folclor şi tradiţii**,

Glossar şi **Toponime Zlăştene**, monografia se constituie ca o frescă a vieţii comunitare „cea din perioada vieţii autorului", cum ne lămureşte o notiţă din caseta editorială, o mare bogăţie de aspecte etnofolclorice interferente interdisciplinar cu istoria, geografia, viaţa materială şi cea spirituală. Dovada acestei acribii în realizarea densului material informaţional este dorinţa autorului de a respecta adevărul ştiinţific ca unic criteriu de realizare a faptelor prezentate ca o învăţătură demnă de transmis urmaşilor.

Nu intenţionez să detaliez toate aceste aspecte, mă voi referi la eposul folcloric atât de bogat prezentat de autor, cel al obiceiurilor, datinilor şi credinţelor din subzona etnofolclorică a Hunedoarei menţionând printre altele „cântecele şi doinele din civilie, cântecele de război şi cătănie, colinzi la sărbătorile de iarnă, urări de colinzi şi pluguşoare, cântecele şi bocetele la înmormântări, nunta" ca să folosesc clasificarea autorului, pe care le consider bogate şi felurite în contextul acestui areal folcloric.

Multe texte literare prezentate de folclorist sunt adevărate miniantologii folclorice care dau o unitate spirituală a locuitorilor satului. Coroborând la toate aceste aspecte şi componenta istorico-socială a comunităţii Zlaştiului ne putem face o imagine globală a vieţii şi tradiţiilor existente pe atunci.

Astfel, prin realizarea acestei monografii, Nicolae M. Isac se înscrie în pleiada harnicilor folclorişti ardeleni cu mare dragoste pentru satul în care s-a născut, care a înţeles mai mult ca alţii că folclorul este un **pom al vieţii** cu rădăcinile adânc înfipte în **pământul mamă** care reprezintă permanenţa noastră pe meleagurile strămoşeşti.

Nicolae M. Isac